

יום חתונתו זה מתן תורה

המועד של שבועות טעון הכנה רבתי

יו"ט של שבועות זמן מתן תורתנו הוא היו"ט שמקדימים לו הכנה רבתי מדאורייתא יותר מכל יו"ט אחר, בספירת העומר שמביאה את היום טוב. שמו של החג עצמו נקרא "שבועותיכם", שרומז על זמן ההכנה של החג שמקופל בתוך החג - הגעתם עם שבועותיכם למתן תורה. והדבר צריך ביאור איך ההכנה שלנו נכנסת אל תוך עיצומו של יום, ומדוע דווקא ע"י ההכנה המרובה מגיעים אל זמן מתן תורתנו.

עוד צריך להבין מפני מה נשתנה זמן מתן תורתנו מכל המועדים שהתאריך קובע את זמנם, וגם אם לא מתכווננים אליהם החג מגיע, ואילו זמנו של חג השבועות אינו נקבע על פי לוח השנה - "כדתני רב שמעיה, עצרת פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה" (ר"ה א:), המועד של שבועות מגיע ע"י הספירה של ישראל שבעה שבועות, שלאחריהם ביום החמישים חל המועד של שבועות.

חג השבועות אינו מוזכר בכתוב כיום מתן תורה

חג השבועות מוזכר בפרשת אמור סביב הקרבת מנחה חדשה - "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה'... וקראתם בעצם היום הזה מקרא קדש יהיה לכם" (ויקרא כג טז-כא), ומאידך בפרשת ראה מוזכר המועד שלא בהקשר עם המנחה חדשה אלא מצד השבועות של הספירה - "שבעה שבועות תספר לך מהחל חרמש בקמה... ועשית חג שבועות לה' אלוך" (דברים טז ט-י). והקשו הקדמונים מדוע לא הוזכר כלל בתורה שהוא יום מתן תורה, ולא הושתת המועד בפירוש בתורה על יום מתן תורה שהוא יום מופלא ומופלג בכל ההיסטוריה של העולם - "כי שאל נא לימים ראשנים אשר היו לפניך למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים הנהיה כדבר הגדול הזה או הנשמע כמוהו. השמע עם קול אלוקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אתה ויחי" (דברים ד לב-לג). על מעמד הר סיני נצטוונו "רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך. יום אשר עמדת לפני ה' אלוך בחורב" (שם ט-י), ומדוע לא הוזכר בתורה כלל שיסודו ועיקרו של המועד של שבועות הוא יום מתן תורה.

ולא זו בלבד אלא התורה מכסה ולא מזכירה בפירוש את התאריך המדויק בו אירע מעמד הר סיני עצמו בצאת ישראל ממצרים. הפרשה מתחילה "בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני" (שמות יט א), ומכאן ואילך נחלקו חכמים בגמ' (שבת פז:) בחשבון עליותיו וירידותיו של משה רבינו, ג' ימי הגבלה ועוד יום שהוסיף משה מדעתו, ולא נתברר ונתפרש היום של מתן תורה. ואף דבגמ' אמר' דלכולי עלמא בשבת ניתנה תורה, מ"מ הובא בסדר עולם דעה נוספת שהתורה ניתנה ביום שישי. בין כך ובין אין לנו מקרא מפורש המגלה אימתי היה מתן תורה.

יום מתן תורה נקרא גם "יום הקהל" כמו שנאמר "ויתן ה' אלי את

שני לוחות האבנים כתובים באצבע אלוקים, ועליהם ככל הדברים אשר דבר ה' עמכם בהר מתוך האש ביום הקהל" (דברים ט י). הדברים שנשמעו במעמד הר סיני נכתבו בכתובה מיוחדת של לוחות הברית, דאע"פ שרק הדיבורים "אנוכי" ו"לא יהיה לך" נשמעו מפי הגבורה, אך בוודאי שלכל הדברים שדוברו בינינו ובין הקב"ה היה מעמד מיוחד, כמש"כ בפרשת ואתחנן אחר הזכרת עשרת הדיברות "את הדברים האלה דיבר ה' אל כל קהלכם בהר" (דברים ה יט). בלוחות הברית נחקקו הדיבורים של מתן תורה כמו שתיארו והמחישו של חז"ל "הדיבור היה יוצא מפי הקדוש ברוך הוא מימינו לימין של ישראל, וחוזר ועוקף את מחנה ישראל... והקב"ה מקבלו מימינו וחוקקו על הלוח" (שהש"ר פר' א'). א"כ מתמיה עד מאד האיך נעלם התאריך של היום היסודי והבסיסי שקובע הלכות וגדרי תורה לעצמו, בו נכרתה הברית בין ישראל להקב"ה. אם נבוא להשוות בין היום הזה שנצטוונו אודותיו בכמה אזהרות בפסוק שלא לשכחו ושלא להסיר אותו מליבנו, לבין היום של יציאת מצרים שנאמר בו "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", הרי שם מזוהה היום בפירוש "היום אתם יוצאים בחודש האביב", ומחויבים לדקדק בתאריך של קביעות היום ט"ו בניסן, ואילו ביום מתן תורה אין שום ידיעה על התאריך, הן של מתן תורה והן של היום הקבוע לדורות שמגיע ע"י "שבועותיכם". והדעת נותנת שאם הוזהרנו בפירוש בארבעה לאוין (הישמר, ושמור, פן, ופן) ועשה (והודעתם לבניך) שלא לשכוח את היום הזה, מדוע העלימה אותו התורה ולא נזכר בתורה כלל ואיננו נוהגים כלל בהנהגות זיכרון וסיפור מאורעות היום כדרך שעושים בליל פסח בהרחבה ובהטעמה, בהתממה התינוקות ובמצות הסיפור.

כאילו לא חטאתם מימכם

אכן, מצאנו בדברי חז"ל סימוכין מהתורה ליום המיוחד הזה שהוא יום קבלת התורה. דברפרשת פנחס נתפרטו כל קרבות המוספין של המועדים ונתחייבנו להביא שעיר עיזים לחטאת ובמועד של שבועות נאמר "שעיר עיזים אחד לכפר עליכם" (במדבר כח ל) ולא הוזכר "חטאת", ובאו על זה דברי הירושלמי (ר"ה פ"ד ה"ח וכו' בהש"ר ד ד) "ר' משרשיא בשם ר' אידן, בכל הקרבות כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא, אמר להן הקדוש ברוך הוא מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם". והדברים צריכים הסבר, דבפשטות היינו מצפים שבזכות קבלת עול תורה זוכים למעלות השגה בתורה, וכאן מוצאים דבר אחר שלכא' שייך ליום הכיפורים ולתשובה, ואינו מובן מה השייכות בין חג העצרת להסרה מן החטא כאילו לא חטאתם מימכם.

ועוד צריך ביאור דמשמע שיש עול תורה מחודש שמקבלים בחג השבועות בכל שנה ושנה, ובשלמא הדור הראשון של יוצאי מצרים הכינו את עצמם בימים שקודם הדיבור לקבלת הדיבור של מתן תורה, אבל בכל הדורות בהם התורה כבר מצויה בידינו, ואנשים מכינים את עצמם לשבועות ע"י עמל ויגיעת התורה, לומדים את התורה קודם שבועות, בחג השבועות וגם אחרי שבועות, כל

הזמנים שווים לטובה בקבלת עול תורה, ומהי היחודיות של קבלת עול תורה לחג השבועות שהיא גורמת את מעלת "לא חטאתם מימכם".

אף שנהגו כמה מקהילות ישראל לומר בשבועות פיוטים של אזהרות שחיבר רב סעדיה גאון ואף הרמב"ן, בהם תלו את כל תרי"ג מצוות סביב עשרת הדיברות, אין זה מתוך קבלת עול מצוות מחודשת של היום הזה אלא הם מנהגי חביבות מיוחדת של תורה ומצוות חוקים ומשפטים שכלל ישראל מקבלים בחג השבועות, ובאו להראות את שמחתם של ישראל בתורה ובמצוות שקבלו ביום הזה, כמו שפירש רש"י בשה"ש (א ד) "גם היום הזה עודנה לי גילה ושמחה אשר נדבקתי בך".

ומהא דלא הוזכר תאריך בתורה לקבלת התורה, נמצינו למדים שאין אפשרות לזכות לה ולקבלת עול תורה המיוחדת ליום הזה בלי הזימון וההכנה המוקדמים שרק על ידם זוכים לקבל תורה, ומשמע שחל משהו בעיצומו של יום ע"י ה"שבועותיכם". ויש להבין כיצד חלה קבלת התורה מחדש בכל שנה, וכיצד נפעלת הקבלה מצידנו.

(כעין זה יש לשאול על מה דאי' בגמ' במגילה (לא:) שמחשיבה את חג השבועות כראש השנה, איזו התחלה חדשה חלה ביום הזה.)

שלמי ציבור

עוד מצאנו יחוד לחג השבועות בקרבנות החג. אין בתורה זמן בו מקריב הציבור קרבן שלמים אלא בשייכות עם הברית של מתן תורה. בהר סיני קרבו עולות ושלמים ועיקר הברית היתה בהקרבת השלמים כמו שדרשו חכמים (סנהדרין קי): עה"פ "אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח" (תהילים נ ה), דקאי על דור המדבר, ובפשטות נצטוו ליתן חצי הדם באגנות וחצי הדם על המזבח מדם השלמים ובו באו בברית של מתן תורה. רבינו חננאל בשם הגאונים מבאר ד"עדים מהר חורב" הוא מלשון "בגד עידים" הוא הבגד שעליו דם הברית, שהיו הולכים עם הכתונת שעליה דם הברית שנזרק עליהם לכבוד ולהדר. אף בכניסתם לארץ כרתו ישראל ברית עם הקב"ה בהר עיבל ונאמר שם "וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלוֹקֶיךָ" (דברים כז ז), וכבר עמד בזה הרמב"ן שיש הלכה מיוחדת לערוך את ברית התורה בזבח שלמים¹. וכמו כן בחג השבועות עם שתי הלחם מקריבים שני כבשים לקרבן שלמים של הציבור אחת בשנה.

וענין השלמים טעון ביאור ופירוש, מדוע השלמים הם המיוחדים לכריתת ברית התורה בין הקב"ה לישראל, ועוד מדוע קרבן שתי הלחם עם השלמים הנלווים אליו גורמים ומביאים בכל שנה את ברית מתן תורה כמו שהיה בשעת מתן תורה.

שני צדדים בהנהגה הראויה ליום מתן תורה

בהנהגת היום של קבלת התורה רווחת חקירה אשר יסודה בהררי קודש, ומ"מ נראה שישנה הכרעה ברורה ממקורות נאמנים כצד אחד.

(א) יראה ופחד

ברוב המקומות בהם מתואר יום מתן תורה, הוא מוזכר כיום של אימה ויראה רתת וזיע הגדולים ביותר בהיסטוריה האנושית. הוא היום בו כל העולם כולו חל מפניך, ובריות בראשית חרדו ממך, בהיגלותך מלכנו על הר סיני ללמד לעמך תורה ומצוות. כך דרשו חז"ל על מעמד הר סיני - "ארץ יראה ושקטה" בתחילה יראה

ולבסוף שקטה (שבת פח.), ועוד אמרו על האומות שהיו רחוקים מהר סיני - "שכשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי עובדי כוכבים אחזתן רעדה בהיכליה... נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו, שמא מבול בא לעולם שנאמר ה' למבול ישב" (זבחים קטז.). כל שכן ישראל שעמדו תחת ההר הבורע באש - "ויחרד כל העם אשר במחנה"². יראה זו קובעת דין לדורות שכאשר באים לעסוק בתורה יש לגשת אליה ביראה הראויה, מפני שהיא צריכה להינתן כנתינתה בשעה ראשונה, כדילפי' מסמיכות הפסוקים "והודעתם לבניך ולבני בניך... יום אשר עמדת לפני ה' אלוֹקֶיךָ בחורב, מה להלן בעלי קריין אסורין, אף כאן בעלי קריין אסורין, התורה צריכה להילמד כנתינתה באימה וביראה ברתת ובזיע.

נוראות המעמד מופיעה הן בפרשת יתרו והן בפרשת ואתחנן. בפרשת יתרו נאמר אחר מעמד ה"ס - "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק", ומשה רבינו מפייסם ואומר להם "אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא אלוֹקֶיךָ ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו". ובפרשת ואתחנן מוזכר מתן תורה ג"פ בהקשר עם היראה והפחד שנתלו עימו, "מן השמים השמיעך את קולו לייסרך ואת קולו שמעת מתוך האש". ואף שם נאמר "באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמיעם את דברי, אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בניהם ילמדון". תכלית המעמד בצורה זו מפורשת בתורה - ליירא את ישראל.

דבר זה שנוי בנביאים בשירת דבורה - "ה' בצאתך משעיר בצעדך משדה אדום ארץ רעשה גם שמים נטפו גם עבים נטפו מים. הרים נזלו מפני ה' זה סיני מפני ה' אלוֹקֶי ישראל" (שופטים ה ד-ה), כביכול הצעדים של הקב"ה בבואו להר סיני היו כרעידת אדמה בכל העולם. ואף בנבואת חבקוק (ג ב-ו) מתואר מתן תורה כמאורע מיירא עד מאד - "ה' שמעתי שמעך יראתי... אלוֹק מתימן יבוא וקדוש מהר פארן סלה כסה שמים הודו ותהילתו מלאה הארץ... עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ויתפוצצו הררי עד, שחו גבעות עולם הליכות עולם לו". ומשולש בכתובים בתהילים (כט) "קול ה' בכוח... קול ה' חוצב להבות אש... ה' למבול ישב" וכן "אלוֹקֶיךָ בצאתך לפני עמך בצעדך בשימון סלה. ארץ רעשה אף שמים נטפו מפני אלוֹקֶיךָ, זה סיני, מפני אלוֹקֶיךָ ישראל" (פס ה-ו).

היראה מתאימה למתן תורה גם מסברא, דבכל המועדים הקב"ה פועל מצידו - בפסח גואל את ישראל, בסוכות משרה את שכינתו, אבל בשבועות באה הדרישה אל כלל ישראל, הקב"ה מצפה מבני האדם לקבל את התורה, והיא תביעה נוראה המעוררת פחד ואימה. "התנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית ואמר להם, אם ישראל מקבלים התורה אתם מתקיימין, ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו" (שבת שם) ישראל עומדים בדרישה מחייבת ומשוללת כל אפשרות קיום אחרת, מציאות העולם תלויה בהם כמאמר חז"ל - "נמוגים ארץ וכל יושביה, אנוכי תכנתי עמודיה סלה, אילולי שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, היה העולם מתמגמג וחוזר לתוהו ובוהו, ומי ביסם העולם... בזכות אנוכי ה' אלוֹקֶיךָ, תכנתי עמודיה סלה" (שהש"ר פר' א).

לאור כל זאת, יש שהעמידו את עבודת היום בבעתה גדולה, ונמצאו דרכים לזה ע"י הגדרת היום כיום דין. אך אם היה נכון

² "והיראה הגדולה נקראת חרדה" (הקדמת ספר חרדים).

¹ ז"ל הרמב"ן (שמות כד ז) "כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה, כאשר צוה בכתבם כל דברי התורה על האבנים וזבחת שלמים ואכלת שם".

הדבר, היה לנו לתנות את תוקף קדושת היום בסדר הפחד והיראה, אך לא כך היא הנהגת ישראל בחג השבועות. סדר העבודה שלנו שונה.

(ב) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי 'לכם'

בוודאי שכאשר שומעים את קריאת התורה של חג השבועות שתיקנו ממנהגא לקרות פרשת "בחודש השלישי" של מעמד הר סיני, מתאימים ציורי נוראות המעמד של קבלת התורה, ואמרו בפסיקתא (יב) "אמר הקדוש ברוך הוא לישראל בני, היו קורין את הפרשה הזאת בכל שנה ואני מעלה עליכם כאילו שאתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה. אימתי, בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים". אבל דברי חז"ל ברור מיללו מהי ההנהגה הנאותה לחג השבועות - "אמר רבי אלעזר הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם. מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא... רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא. אמר אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא" (פסחים סח). כו"ע מודו שצריך לקבל יום זה בסבר פנים יפות ובשמחה³. ומפרש רש"י "דבעינן נמי לכם - שישמח בו במאכל ומשתה, להראות שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה תורה בו". חז"ל הבינו שהניהוג הנכון של היו"ט של שבועות הוא בביטוי השמחה על קבלת התורה לפי המכוון במצוות התורה - הקרבת מנחה חדשה, קרבנות שלמים של ציבור, בקבלת עול תורה שמעמיד את ישראל כאילו לא חטאו מעולם, ולא כפי סדרי היראה והפחד כבמתן תורה איום ונורא, שלא נקבעו לדורות.

יום התונתו זה מתן תורה

לכשנעיין במקורם של דברים, לידע היכן מצינו שהנהגת השמחה של חג השבועות באה מתוך יום מתן תורה, ומנלן שמתן התורה גורר אחריו שמחה שכזאת, נמצא שיש ספר בכתבי הקודש בו מופיע יום מתן תורה באופי אחר, וכמו שנתבאר הפסוקים בספר הזוה"ק. ספר זה הוא שיר השירים בו נזכר ונרמז יום מתן תורה בכמה מקומות.

המשנה (תענית כו:) מכנה את יום מתן תורה "יום חתונתו", ועל דרך זה מובאים בפסוקים רבים בשיר השירים תיאורי גודל הגעגועים של כנסת ישראל ליום מתן תורה. "ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיין" - מפורש במדרשים שכאן כלל ישראל נכספים אל מתן תורה, "הביאני אל בית היין ודגלו עלי אהבה" הוא מקום שמחת הכלה ביום החתונה - יום מתן תורה. כך נרמז גם בתהילים (סח) "נות בית תחלק שלל", וכן נמשך אל כל הפיוטים שנתקנו לחג השבועות "תואר כלה מאד נתעלה, בקבלת יום זה", צורת כבודם וחשיבותם של ישראל שמגיעים ביום הזה כמו הכלה של הקב"ה שנכנסת לחופה.

על דרך זו מעמיד בספר הזוה"ק את הכנת ספירת העומר למתן תורה - כשיצאו ישראל ממצרים היו כאישה שפסק דם הטומאה

ממנה וצריכים לספור שבעה נקיים ולהגיע בטהרה אל החופה, ואלו שבעה שבועות של ספירת העומר שהם שבעה ימים גדולים שבהם אדם מישראל מגיע שלם וטהור לחג השבועות. בלילה האחרון ליל החמישים, אין סופרים אלא הוא זמן הטבילה של הכלה וגמירי דטבילת הכלה נעשית ע"י שדבקים בתורה שבעל פה⁴. ונראה מלשונו שעיקר המכוון לקביעות שיעור זמן לעסק התורה שבע"פ בליל שבועות, שבכך מכשירים את עצמם לחופה שהיא ביום, וחסידי הראשונים לא היו נמים כלל כל הלילה ואמרו "נתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין". ולמדים אנו מכאן גם הרגשה נפלאה על חשיבות היום של שבועות מלבד לילו, שהוא יום החופה והוא הזמן בין בקריה"ת ובין בתפילת המוסף ובכללו של היום לזכות ליום חתונתו.

ליל שבועות הוא הזמן המסוגל (סגולה אמיתית ולא חיצונית) לזכות על ידו לקבל את התורה עליה נאמר "ואני זאת בריתי אותם אמר ה', רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתני בפיך". אח"כ מובא בזה"ק עבודה המתאימה לחברים (רשב"י וחבריו) שאינם עסוקים רק בטבילה של הכלה אלא להכין את הכלה בקישוטיה, והיא עבודת מיוחדת כלל ישראל ויש שצירפו אליה גם את שאר ישראל. ומכאן נבוא לבאר מהו הענין של הטהרה הנעשית בכל שנה מחדש בליל חג השבועות כדי להיכנס לקבלת התורה ומהו ענין החופה שמתחדשת ובזה נבין את יסוד הקושיה המרכזית שהקשנו, היאך מייחדים יום מסוים לקבלת התורה כאשר לא פסק מאיתנו מעולם אותו "קול גדול ולא יסף" של מתן תורה, וכמו שאמרו "חביבה תורה על לומדיה בכל יום ויום כיום שניתנה מהר סיני" (ברכות סג). אנו מקבלים עול תורה ולומדים את התורה קודם ואחר שבועות באותה מידה, ומהו השינוי שנעשה ביום זה של חג השבועות.

ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמת

ונראה להציע פשוטם של דברים במהות היום ועבודת היום שמביאה לטהרה המבוקשת.

אליבא דאמת, עם ישראל הפסיד את יום קבלת התורה של חודש סיון בשבירת הלוחות בי"ז בתמוז, ולאחר מכן ניתן להם סדר חזרה וכפרה עד שקיבלו לוחות שניות ביום הכיפורים ובו ניתנה התורה שבידינו. אמנם הנוהג לנו מקבלת התורה של אותו היום - "ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמת" (שבת קמו), כלל ישראל בעמדם על הר סיני הגיעו לצורת החיים המתוקנת שאין בה את הקלקול ועיוות המציאות של חטא אדם הראשון. שם חזרו למציאות האדם הישרה והמתוקנת כפי שיצאה מתחת ידו של הקב"ה - "אשר עשה האלוקים את האדם ישר" (קהלת ז כט) דקאי על יצירתו שקודם החטא (כדפירש"י), ולכן זכו לתואר 'ישרים' כאשר "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, הופיע מהר פארן ואתה מריבבות קדש... והם תוכו לרגלך ישא מדברותיך... ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל" (דברים לג ב-ה).

³ ומספרים צאצאיו של הגר"ש פינקוס זצ"ל שהיה נכנס למטבח ומתעניין בהכנות אחת בשנה בערב חג השבועות, לקיים את דברי הגמ' הללו.
⁴ ז"ל י"ח ישראל כד הו במצרים הו ברשותא אחרא והו אחידן במסאבותא כאתתא דא כד היא יתבא ביומי דמסאבותא, בתר דאתגורו עאלו בחולקא קדישא דאקרי ברית כיון דאתאחדו ביה פסק מסאבותא מנייהו דא אתתא כד פסקו מנה דמי מסאבותא בתר דאתפסקו מנה מה כתיב וספרה לה שבעת ימים, אוף הכא כיון דעאלו בחולקא קדישא פסקא מסאבו מנייהו ואמר קודשא בריך הוא מכאן ולהלאה חושבנא לדכיותא, וספרתם לכם, לכם דייקא כמה דאת אמר וספרה לה שבעת ימים לה לעצמה, אוף הכא לכם לעצמכם ולמה בגין לאתדכא במיין עלאין קדישין ולבתר למיתי לאתחברא ביה במלכא ולקבלא אורייתיה, התם וספרה לה שבעת ימים הכא שבע שבתות... מאן דמטי טהור להאי יומא וחושבנא לא אתאביד מניה כד מאטי להאי ליליא לבעי ליה למלעי באורייתא ולאחברא בה ולנטרא דכיו עלאה דמטי עליה בההוא ליליא ואתדכי, ואוליפנא דאורייתא דבעי ליה למלעי בהאי ליליא אורייתא דבעי"פ בגין דיתדכון (ס"א גו"י). (זוה"ק אמור צא).

בכל שנה ניתנת האפשרות לישראל לחזור ולהיטהר מאותה טומאה של החטא שאופפת אותנו מאז החטא, וזה המשל לטהרת ז' נקיים שכל עצמה של טומאה זו באה לעולם מקללת "הרבה ארבה עצבונך והרונך" (בראשית ג טז). בספירת העומר נטהרים ומוצאים את נקודת החיות הרחבה הישרה והנכונה של קרבת ה' כבשעת היצירה. ראיה ברורה לזה מהגמ' בראש השנה (טו) "ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת, מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא, אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן", דלכא' מה ענין לחם הבא מן החיטין לפירות האילן ומפרש רש"י "אזלא כמאן דאמר בסנהדרין עץ שאכל אדם הראשון חיטה היתה". קודם החטא החיטה באמת היתה מין פירות ואחר החטא נאמר לאדה"ר "ואכלת את עשב השדה", והכוונה בזה שהמאכל הבסיסי שלו יהיה בדרגה של עשב כבהמה ולא של אילן ומאז החיטה נעשתה מין תבואה. המובן מכך שאם מביאים את שתי הלחם ביום שנידונים על פירות האילן, הרי זה מפני שנדרש מאיתנו להיות שייכים לזמן של קודם החטא.

גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה

ונראה מוכרח מכל זה שלעולם א"א לקבל את התורה באופן האמיתי אלא כאשר מגיעים לתפיסה והכרה של "כי הם חיינו ואורך ימינו" - רצונו של הקב"ה שמתגלה בתורה הוא נקודת המפגש שלו עם האדם, והא יסוד מציאות החיים כמו שידע והכיר אדם הראשון יציר כפיו של הקב"ה. לכן אין מפגש של בני האדם עם דברו של הקב"ה ע"י תאריכים מזומנים, דאין אפשרות להגיע לקבלת תורה שלימה אם לא ע"י "פסקה זוהמתן". מפורש שם בגמ' שגם היום יש לישראל נגיעה ושייכות עם הדרגה של פסקה זוהמתן - "מפני מה עובדי כוכבים מזוהמין שלא עמדו על הר סיני. שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא. ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן". לכל אשר בשם ישראל יכונה יש את המקום בו הוא שייך לנקודת ההתחלה של ישרות שבה נברא האדם כמשנ"א "ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים כולכם היום". התורה לא ניתנה לעולם כמושהו חיצוני מעל ראשיהם של בני אדם אלא "דברי תורה שנתתי לך חיים הן לך רפואה הן לך" (מכילתא) "גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא" (אבות ו ז).

האימה והיראה הרתת והזיע שהתלוו לנתינת התורה, באו כדי להפקיע את כל צורות החיים האחרות שאינן נכונות. כשרואים שאין למציאות החיים הקודמת זכות קיום אלא כפי שהיא מופיעה כעת במתן תורה, נופלת על ישראל אימתה ופחד. אכן, האימה והיראה מקיפים את מתן תורה, אבל עצמות מתן תורה נותן חיים לעולם. ישראל עומדים ומראים שאע"פ שכלול ביום זה אימה ויראה גדולים עד מאד, בכל אופן הם מראים שנוח ומקובל יום זה לישראל שנתנה בו תורה. לכן, שתי הלחם שמביאים בשבועות מראים שאם ישראל הכינו עצמם ב'שבועותיכם' והגיעו לחג השבועות כראוי, מעתה צורת המזון שלהם משתנה, וראויים לסעודה משותפת עם הקב"ה בדרך ההבנה וההתאחדות הזאת של יום חתונתו.

שלמים של שבועות

בזה מבואר ענין השלמים המיוחד לחג השבועות. בספר שיר השירים שמו של החתן "שלמה" ושמה של הכלה "שולמית", שמבטאים את ענין השלימות והאחדות שביניהם - "אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום". עלינו למצוא את התורה כדבר שלם שבה כל החיות והקיום שלנו, ועל ידה אנו שייכים לחיים אחרים. ההכרה

הזאת בשלימות המציאות שלנו עם רצונו של הקב"ה המתגלה בתורה היא הברית של מתן תורה שבכל שנה ושנה, ומשם נמשך מה שאחז"ל "כיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם", - דהיינו קודם החטא שאז לא חטאתם מימיכם. קבלת עול תורה המיוחדת של שבועות אינה תוספת עול שאדם מקבל אלא כניסה למקום גבוה של ראיית מציאות התורה שהיא עניינכם ומציאות החיים האמיתית שלכם, ואתם שלמים בתכלית עם מה שהתורה מגלה. החטא מגיע כדבר שמחוץ לחיים ומעבר לרצונות שלנו וזאת הדרגה בה נחשב כמו שלא חטאתם מימיכם. הכל מודים דבעצרת בעיני נמי 'לכם', היות ובני האדם אינם שלמים אם אין אכילת גבוה ואכילת הדיוט, וצריכים לכלול את כל המציאות בתוך קבלת התורה, וזה המקום לקרבן שלמים שנאכל ע"י הבעלים.

מהו יום חתונתו

ועדיין צריך תוספת הסבר, לשם מה נצרך אותו מעמד של יום חתונתו אחר שיצאו ממצרים ונעשתה יהודה לקדשו ישראל ממשלותיו. ביאור הדבר שביצי"מ נעשינו עבדים וזה קודם לכל התהליך של "שבועותיכם", אז דרגת האדם כבהמה והוא נצרך שיעשה בו קנין כדרך שעושים בבהמה בכדי להעמיד אותו במקום הנכון, לכן בזמן הזה מביאים ישראל את קרבן העומר מן השעורים שהוא מאכל בהמה שהם בדרגה שלאחר החטא. אולם הקב"ה חפץ להביאנו ביום חתונתו להיות 'רעייתו'. המצופה מעבד של הקב"ה אינו מה שמצופה מרעייתו של הקב"ה. מהרעיה מצפים לשותפות מתוך הבנה ורצון בכל התכלית שאליה הולכים. הענין של החתן הוא הענין של הכלה, יש ביניהם התאחדות הרצונות ללכת בדעת אחת וחפץ אחד ביחד. וזה לשונו של רמח"ל "ותראי כמה כבוד גדול חלק הבורא ב"ה אל הצדיקים שחשבו לשותפים אליו, וכמו שארז"ל "עמי אתה - עימי אתה". כי באמת חלק הניחו להם בתיקונו של עולם ובשכלול הבריאה, וכמו שביארנו לעיל, עד שנמצא תיקון הבריאה כביכול מחולק בין הקב"ה והצדיקים, שאינו נשלם אלא בשניהם. והנה, כביכול, כנסת ישראל ליבה גס בהקב"ה כאשה לבעלה, (- דהיינו רחבות של שייכות) וזה מצד היות לה חלק בתיקון העולם" (דעת תבונות קנט).

שמה של הכלה אינה 'חתנה' בדומה ל'חתן', ופירש הרד"ק בשרשים שנקראת כך כיון שעונדת את כל תכשיטיה, ואע"פ שלא תמיד כולם עליה (ובזה"ז צריכה לשייר מתכשיטיה זכר לחורבן), אך עומק דבריו שהחתן נקרא ע"ש הקשר שהוא נקשר עם הכלה אך הכלה נקראת ע"ש שכולה שלו - איתתא לבי תרי לא חזיא, ולבישת כל התכשיטים מורה על היותה שייכת אל החתן לגמרי.

ונראה להמליץ על המנהג להישאר נייעורים כל הלילה בחג השבועות כיון שהשינה היא א' משישים במיתה, ובלילה שהוא זמן ההכנה לחופה מתאים לנהוג בחיות זו שהיא ההיפך מהתרדמה, כך אדם מדביק את עצמו בסדר החיים בו התורה היא חיינו ואורך ימינו. אלו החיים כנגד המוות שחידש אדה"ר בחטאו, ואנו בחג השבועות נאחזים בנקודת החיות שאין בה מיתה אלא יש בה חיי עולם וחיי שעה.

ונזכה בעז"ה לקבל את התורה באופן הזה של "יום חתונתו" מתוך הכרה של התורה כמציאות החיים, ונזכה שיקוים בנו "אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום", ולגילוי הגדול בו ישמענו ברחמיו שנית לעיני כל חי "להיות לכם לאלוקים" בחיים בהם "כי עמך מקור חיים באורך נראה אור".